

DECIZIA Nr.866
din 10 decembrie 2015

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.509 alin.(1) pct.11
și alin.(2) din Codul de procedură civilă**

Daniel Marius Morar	- președinte
Valer Dorneanu	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Puskás Valentin Zoltán	- judecător
Simona-Maya Teodoroiu	- judecător
Tudorel Toader	- judecător
Andreea Costin	- magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.509 alin.(1) pct.11 și alin.(2) din Codul de procedură civilă, excepție ridicată de Vasile Galea și Viorica Galea în Dosarul nr.4670/111/2013* al Tribunalului Bihor – Secția I civilă și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.556D/2015.

2. Dezbaterile inițiale au avut loc în ședința publică din 24 noiembrie 2015, în prezența reprezentantului autorilor excepției de neconstituționalitate, avocat Mircea Ursuța din Baroul Bihor, cu delegație depusă la dosar, și cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Liviu Drăgănescu, fiind consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, când, având în vedere cererea de întrerupere a deliberărilor pentru o mai bună studiere a problemelor ce formează obiectul cauzei, în temeiul dispozițiilor art.57 și art.58 alin.(3) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, Curtea a amânat pronunțarea asupra cauzei pentru data de 10 decembrie 2015, dată la care a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

3. Prin Încheierea din 25 februarie 2015, pronunțată în Dosarul nr.4670/111/2013*, **Tribunalul Bihor – Secția I civilă a sesizat Curtea**

Constituțională pentru soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.509 alin.(1) pct.11 și alin.(2) din Codul de procedură civilă, excepție ridicată de Vasile Galea și Viorica Galea într-o cauză având ca obiect soluționarea unei cereri de revizuire, formulată în temeiul art.509 alin.(1) pct.11 din Codul de procedură civilă, împotriva unei sentințe civile prin care, fără a se evoca fondul, acțiunea autorilor excepției a fost respinsă ca prematur introdusă.

4. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** se susține, în esență, că dispozițiile art.509 alin.(1) pct.11 din Codul de procedură civilă impun ca și condiție de revizuire evocarea fondului prin hotărârea supusă revizuirii, cazurile de excepție fiind prevăzute la alin.(2) al aceluiași articol. Însă printre excepțiile prevăzute la alin.(2) al art.509 din Codul de procedură civilă nu se regăsește și cazul în care revizuirea unei hotărâri poate fi solicitată dacă, după ce hotărârea a devenit definitivă, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepției invocate în acea cauză, declarând neconstituțională prevederea care a făcut obiectul acelei excepții, adică situația prevăzută la art.509 alin.(1) pct.11. Așadar, se arată că, în mod inexplicabil, legiuitorul a ales să impună această condiție și în cazul prevăzut de art.509 alin.(1) pct.11 din Codul de procedură civilă, chiar dacă în numeroase cazuri, precum este și cel de față, Curtea Constituțională s-a pronunțat și în ceea ce privește neconstituționalitatea unor aspecte ce țin de procedură, astfel încât în mod neconstituțional hotărârile ce nu evocă fondul nu pot face obiectul unei cereri de revizuire conform art.509 alin.(1) pct.11 din Codul de procedură civilă.

5. În continuare se susține că, în conformitate cu prevederile art.147 alin.(4) din Constituție, deciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii de la data publicării în Monitorul Oficial al României. Însă, în cazul în care Curtea constată că o prevedere legală ce ține de termenul de exercitare a unei acțiuni este neconstituțional, decizia sa nu va putea produce nici un efect, deoarece hotărârile definitive pronunțate în baza respectivei excepții de procedură nu vor putea fi supuse revizuirii, potrivit dispozițiilor art.509 alin.(1) pct.11 din Codul de procedură civilă. Prin imposibilitatea de a obține

revizuirea unei astfel de hotărâri se încalcă accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil. Accesul liber la justiție este încălcat în măsura în care justițiabilul este împiedicat să supună judecării fondul cauzei sale, deși nejudicarea fondului nu îi este imputabilă, datorându-se exclusiv culpei legiuitorului care a reglementat o condiție procedurală de exercitare a acțiunii contrară dispozițiilor constituționale.

6. Decizia Curții Constituționale rămâne o simplă satisfacție de ordin juridic, deoarece decizia Curții Constituționale prin care s-a înlăturat o piedică neconstituțională a accesului la justiție nu produce efecte în practică, drepturile rămânând teoretice și iluzorii.

7. Caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale nu poate fi înlăturat prin voința legiuitorului care a stabilit că doar hotărârile care evocă fondul pot fi supuse revizuirii. O decizie a Curții Constituționale, sub aspectul efectelor pe care le produce în ordinea juridică, poate fi comparată cu o decizie a Curții Europene a Drepturilor Omului, însă în cazul acesteia din urmă nu se impune condiția evocării fondului.

8. Autorii excepției mai susțin că se încalcă și dispozițiile art.16 din Legea fundamentală, deoarece nu este asigurată o egalitate a cetățenilor în fața legii. Astfel, persoanele cărora li s-a respins o acțiune în baza unui aspect legat de procedură, constatat ulterior ca fiind neconstituțional, nu beneficiază de efectele deciziei Curții Constituționale.

9. **Tribunalul Bihor – Secția I civilă** apreciază că dispozițiile legale criticate contravin normelor din Legea fundamentală indicate de autorii excepției de neconstituționalitate, în sensul că lipsesc de efecte o decizie obligatorie a Curții Constituționale.

10. Potrivit prevederilor art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

11. **Avocatul Poporului** apreciază că dispozițiile art.509 alin.(1) pct.11 din Codul de procedură civilă sunt neconstituționale în măsura în care nu permit revizuirea unei hotărâri judecătorești definitive prin care, fără a se evoca fondul, acțiunea a fost respinsă, iar Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepției invocate în acea cauză, declarând neconstituțională prevederea care a făcut obiectul acelei excepții. În acest sens, apreciază că reglementarea condiției evocării fondului, ca o condiție de admisibilitate a cererii de revizuire a respectivei hotărâri judecătorești, obstrucționează accesul liber la justiție al justițiabililor, garantat de art.21 din Constituție. Prin excluderea de la posibilitatea revizuirii a hotărârilor rămase definitive, ca urmare a soluționării unei excepții procesuale, înainte ca instanța de contencios constituțional să se pronunțe asupra excepției de neconstituționalitate invocate în acea cauză, declarând neconstituțională prevederea care a făcut obiectul acelei excepții, se ajunge la situația de a nu se pune la dispoziția justițiabilului un instrument eficient pentru protejarea drepturilor sale constituționale. Apreciază că decizia prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate trebuie să profite tuturor celor îndreptățiți, chiar dacă în procesele judecate nu au fost pronunțate hotărâri definitive prin care să se intre în cercetarea fondului.

12. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, notele scrise depuse, susținerile reprezentantului autorilor excepției de neconstituționalitate, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

13. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

14. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă dispozițiile art.509 alin.(1) pct.11 și alin.(2) din Codul de procedură civilă. Curtea observă că, după sesizarea sa, Codul de procedură civilă a fost republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 247 din 10 aprilie 2015, dispozițiile legale criticate păstrând numerotarea și soluția legislativă. Textele de lege criticate au următorul cuprins:

- Art. 509: Obiectul și motivele revizuirii: *„(1) Revizuirea unei hotărâri pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul poate fi cerută dacă: [...]*

11. după ce hotărârea a devenit definitivă, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepției invocate în acea cauză, declarând neconstituțională prevederea care a făcut obiectul acelei excepții.

(2) Pentru motivele de revizuire prevăzute la alin. (1) pct. 3, dar numai în ipoteza judecătorului, pct. 4, pct. 7-10 sunt supuse revizuirii și hotărârile care nu evocă fondul.”

15. În opinia autorilor excepției de neconstituționalitate dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale ale art.16 alin.(1) privind egalitatea în drepturi, art.21 privind accesul liber la justiție și art.147 alin.(4) privind deciziile Curții Constituționale.

16. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că, potrivit dispozițiilor art.147 alin.(4) din Constituție, *„Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor”*, iar, în privința legilor și ordonanțelor în vigoare, alin.(1) al aceluiași articol prevede că acestea *„își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept”*. Aceste prevederi constituționale, reluate, la

nivel legal, prin art.31 alin.(1) și (3) din Legea nr.47/1992, consacră efectele deciziilor Curții Constituționale, respectiv aplicarea pentru viitor și caracterul general obligatoriu al acestora. În interpretarea dispozițiilor menționate, Curtea a reținut că deciziile de constatare a neconstituționalității fac parte din ordinea juridică normativă, prin efectul lor prevederea neconstituțională încetându-și aplicabilitatea pentru viitor (în acest sens, a se vedea Decizia nr.847 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.605 din 14 august 2008). În ceea ce privește dispozițiile legale care nu mai sunt în vigoare constatate ca fiind neconstituționale, Curtea a reținut prin Decizia nr.766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.549 din 3 august 2011, că acestea vor fi înlăturate de la aplicare în toate situațiile juridice în care continuă să-și producă efectele juridice neconstituționale, în virtutea principiului „*tempus regit actum*”. Având în vedere cele anterior expuse, Curtea reține că deciziile de constatare a neconstituționalității nu trebuie să se aplice numai raporturilor juridice care urmează a se naște, ci trebuie să profite, în primul rând, autorului excepției de neconstituționalitate lezat în drepturile sale prin norma constatată ca fiind contrară Legii fundamentale. Aceasta cu atât mai mult, cu cât excepția de neconstituționalitate constituie întotdeauna un mijloc de apărare într-un litigiu în curs de soluționare care nu pune în discuție fondul pretenției deduse judecății (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.5 din 9 ianuarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr.74 din 31 ianuarie 2007).

17. În acest sens, Curtea reține că legiuitorul a reglementat calea de atac a revizuirii unei hotărâri judecătorești definitive pronunțate în cauzele în care a fost ulterior admisă o excepție de neconstituționalitate, în scopul acordării mijloacelor de apărare în vederea realizării drepturilor și intereselor părților în fața justiției. Așadar, deciziile instanței constituționale prin care s-a constatat neconstituționalitatea unui text legal au reprezentat motiv de revizuire odată cu adoptarea Legii nr.177/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Codului de procedură civilă și a Codului de procedură penală al

României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.672 din 4 octombrie 2010, act normativ prin care s-a eliminat suspendarea judecării cauzei în situația invocării excepției de neconstituționalitate și, în materie civilă, a fost reglementat un nou motiv de revizuire la art.322 pct.10 din Codul de procedură civilă din 1865.

18. Având în vedere faptul că autorii excepției de neconstituționalitate din prezenta cauză solicită instanței de fond revizuirea unei hotărâri definitive, prin care nu s-a evocat fondul, motivat de faptul că prin Decizia nr.616 din 4 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.84 din 30 ianuarie 2015, *Curtea le-a respins ca devenită inadmisibilă excepția de neconstituționalitate a prevederilor legale pe care s-a întemeiat acea hotărâre*, soluție procedurală pronunțată de instanța constituțională ca urmare a admiterii, în prealabil, a aceleiași excepții invocate însă la sesizarea altor persoane, respectiv prin Decizia nr.269 din 7 mai 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.513 din 9 iulie 2014, Curtea apreciază necesar să reamintească jurisprudența sa referitoare la hotărârile care sunt supuse revizuirii.

19. După adoptarea Legii nr.177/2010, având în vedere că, în materie civilă, dispozițiile art.322 pct.10 din Codul de procedură civilă din 1865 stabileau că revizuirea se poate cere dacă, după ce hotărârea a devenit definitivă, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepției invocate în acea cauză, declarând neconstituțională legea, ordonanța ori o dispoziție dintr-o lege sau dintr-o ordonanță care a făcut obiectul acelei excepții, jurisprudența instanței constituționale s-a conturat în sensul că o decizie de admitere a excepției de neconstituționalitate se aplică numai în cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești la momentul publicării acesteia, cauze în care respectivele dispoziții sunt aplicabile, precum și în cauzele în care a fost invocată aceeași excepție de neconstituționalitate până la data menționată, ipoteză în care decizia constituie temei al revizuirii (în acest sens, a se vedea Decizia nr.223 din 13 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.256 din 18 aprilie 2012).

20. Astfel, există situații în care se invocă excepția de neconstituționalitate a acelorași texte legale care au fost constatate ca fiind neconstituționale anterior momentului publicării deciziei, situație în care excepția de neconstituționalitate, potrivit jurisprudenței, va fi respinsă ca devenită inadmisibilă, pe teme procedural, conform art.29 alin.(3) și (5) din Legea nr.47/1992. Această abordare jurisprudențială s-a întemeiat pe considerentul că un text de lege nu poate fi constatat neconstituțional de două sau mai multe ori, în sens contrar fiind încălcată autoritatea de lucru judecat a deciziilor Curții Constituționale. Într-o asemenea ipoteză, partea nu poate fi sancționată pentru lipsă de diligență, aceasta formulându-și apărările necesare în cursul litigiului, inclusiv prin invocarea excepției de neconstituționalitate ca mijloc de apărare, și nici instanța care a sesizat Curtea Constituțională, întrucât faptul că instanța constituțională a admis în prealabil excepția de neconstituționalitate cu același obiect, formulată într-o altă cauză, este o chestiune care nu depinde de comportamentul procesual al autorului excepției soluționate ulterior (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.100 din 29 iunie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.357 din 28 iulie 1999).

21. Astfel, jurisprudența Curții Constituționale reprezintă o aplicare activă a dispozițiilor legale care au însoțit abrogarea fostului art.29 alin.(5) din Legea nr.47/1992, interpretând în mod extensiv dispozițiile Codului de procedură civilă din 1865, ca o garanție a apărării drepturilor justițiabililor, stabilind că o decizie prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate profită atât autorilor acesteia, cât și autorilor aceleiași excepții, invocate anterior publicării deciziei, dar în alte cauze, soluționate definitiv.

22. Această jurisprudență, menținută și după adoptarea noului Cod de procedură civilă, se concretizează, spre exemplu, prin Decizia nr.223 din 13 martie 2012, precitată, Decizia nr.319 din 29 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.274 din 25 aprilie 2012, Decizia nr.616 din 4 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.84 din 30 ianuarie 2015, Decizia nr. 404 din 3 iulie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 597 din 11 august 2014,

Decizia nr.29 din 3 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.170 din 11 martie 2015.

23. În acest context, Curtea reamintește faptul că puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care acesta se sprijină. Astfel, atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor Curții Constituționale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art.147 alin.(4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept (a se vedea, în acest sens, Decizia Plenului Curții Constituționale nr.1 din 17 ianuarie 1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.16 din 26 ianuarie 1995, Decizia nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia nr.1615 din 20 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.99 din 8 februarie 2012, sau Decizia nr.683 din 27 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.479 din 12 iulie 2012).

24. În continuare, Curtea reține că în prezenta cauză autorii excepției de neconstituționalitate critică dispozițiile art.509 alin.(1) pct.11 și alin.(2) din Codul de procedură civilă din perspectiva condiției ca o hotărâre judecătorească să poată fi revizuită trebuie să fie pronunțată asupra fondului sau să evoce fondul. Aceștia arată că în cazul unor hotărâri judecătorești definitive prin care, fără a se evoca fondul, acțiunea a fost respinsă, iar Curtea Constituțională a constatat că prevederea legală ce ține de termenul de exercitare al acțiunii este neconstituțional, hotărârea respectivă nu poate face obiectul unei cereri de revizuire conform art.509 alin.(1) pct.11 din Codul de procedură civilă.

25. Curtea a mai analizat condiția evocării fondului, ca o condiție de admisibilitate a cererii de revizuire a hotărârilor judecătorești definitive întemeiată pe hotărârile pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin care s-au constatat încălcări ale drepturilor sau libertăților fundamentale sau întemeiată pe încălcări ale

dreptului Uniunii Europene, astfel cum acesta este interpretat de Curtea de Justiție a Uniunii Europene. Astfel, Curtea a reținut că cerința evocării fondului în astfel de situații este contrară Legii fundamentale și a constatat prin Decizia nr.233 din 15 februarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 340 din 17 mai 2011, că dispozițiile art.322 pct.9 din Codul de procedură civilă din 1865 sunt neconstituționale în măsura în care nu permit revizuirea unei hotărâri judecătorești prin care, fără a se evoca fondul, s-au produs încălcări ale unor drepturi și libertăți fundamentale, încălcări constatate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Prin Decizia nr.1039 din 5 decembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 61 din 29 ianuarie 2013, Curtea a constatat că dispozițiile art.21 alin.(2) teza întâi din Legea contenciosului administrativ nr.554/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.154 din 7 decembrie 2004, sunt neconstituționale în măsura în care se interpretează în sensul că nu pot face obiectul revizuirii hotărârile definitive și irevocabile pronunțate de instanțele de recurs, cu încălcarea principiului priorității dreptului Uniunii Europene, atunci când nu evocă fondul cauzei.

26. Referitor la critica de neconstituționalitate din prezenta cauză, Curtea reține că dispozițiile art.509 alin.(1) din Codul de procedură civilă sunt norme de procedură, iar, în conformitate cu dispozițiile art. 126 alin. (2) și ale art. 129 din Constituție, procedura de judecată și exercitarea căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești sunt stabilite numai prin lege. Din aceste norme constituționale reiese că legiuitorul are libertatea de a stabili condițiile în care părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, cu respectarea normelor și principiilor consacrate prin Legea fundamentală.

27. De asemenea, Curtea observă că revizuirea, fiind o cale extraordinară de atac promovată pentru a îndrepta erorile de fapt, are drept scop restabilirea adevărului în cauză, ceea ce este în deplină concordanță cu prevederile art. 124 din Constituție privind înfăptuirea justiției (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.3 din 18 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.192 din 21 martie 2011, sau

Decizia nr.76 din 12 februarie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.209 din 12 aprilie 2013).

28. Dispozițiile art.509 alin.(1) pct.11 din Codul de procedură civilă dau efect juridic deciziilor Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unor legi sau ordonanțe ori a unor dispoziții din acestea, și anume dreptul persoanelor prevăzute de lege de a exercita calea extraordinară de atac a revizuirii împotriva hotărârii definitive prin care s-a soluționat cauza în care a fost invocată excepția (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.1106 din 22 septembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 4 octombrie 2010). Însă Curtea observă că acest motiv de revizuire nu se aplică decât hotărârilor care vizează fondul, deoarece dispozițiile art.509 alin.(2) din Codul de procedură civilă nu îl enumeră printre motivele care pot fi invocate pentru revizuirea hotărârilor care nu evocă fondul.

29. Or, indiferent de opțiunea legiuitorului pentru reglementarea unei căi de atac ce urmărește reformarea unei hotărâri judecătorești, Curtea reține că obiectivul esențial al unui astfel de mijloc procedural constă în pronunțarea unei hotărâri legale și temeinice care să reflecte adevărul, prin revenirea la starea de legalitate conformă cu Legea fundamentală. O hotărâre judecătorească care nu este pronunțată asupra fondului sau care nu evocă fondul, deși definitivă, nu poate fi considerată legală atât timp cât se întemeiază pe o dispoziție legală contrară Constituției. Prin excluderea de la posibilitatea revizuirii întemeiată pe constatarea neconstituționalității unei dispoziții legale de către Curtea Constituțională în urma soluționării excepției de neconstituționalitate, având ca obiect acea dispoziție, invocată în cauză, a hotărârilor rămase definitive, dar care nu vizează fondul, se ajunge la situația în care justițiabilul nu poate beneficia de un instrument eficient pentru protejarea drepturilor sale constituționale. Observând acest aspect, Curtea, în repetate rânduri, a statuat în cadrul considerentelor deciziilor sale - deopotrivă obligatorii (a se vedea, în acest sens, paragraful 23 din prezenta decizie) - că revizuirea întemeiată pe dispozițiile art.322 din Codul de procedură civilă din 1865 sau art.509 din Codul de procedură civilă poate fi exercitată de cel căruia i s-a admis

excepția și de cel căruia excepția i-a fost respinsă ca devenită inadmisibilă, fără a face distincție că hotărârea a cărei revizuire se cere vizează sau nu fondul. În acest sens, Curtea constată că prin chiar Decizia nr.616 din 4 noiembrie 2014, în temeiul căreia autorii excepției de neconstituționalitate solicită revizuirea hotărârii pronunțate fără evocarea fondului, a reținut la paragraful 16 că decizia anterioară de admitere a excepției de neconstituționalitate, respectiv Decizia nr.269 din 7 mai 2014, poate reprezenta temeiul unei cereri de revizuire, conform art.322 pct.10 din Codul de procedură civilă din 1865 sau art.509 alin.(1) pct.11 din Codul de procedură civilă, după caz, în funcție de legea procesual civilă aplicabilă.

30. În cadrul procesului judiciar, excepția de neconstituționalitate se înscrie în rândul excepțiilor de procedură prin care se urmărește împiedicarea unei judecăți care s-ar întemeia pe o dispoziție legală neconstituțională. Constatarea neconstituționalității unui text de lege ca urmare a invocării unei excepții de neconstituționalitate trebuie să profite autorilor acesteia și nu poate constitui doar un instrument de drept abstract, întrucât și-ar pierde caracterul concret (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.766 din 5 iunie 2011, sau Decizia nr.338 din 24 septembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.699 din 14 noiembrie 2013). Neconstituționalitatea unei dispoziții legale nu are numai o funcție de prevenție, ci și una de reparație, întrucât ea vizează în primul rând situația concretă a cetățeanului lezat în drepturile sale prin norma criticată.

31. Prin respingerea ca inadmisibilă a unei cereri de revizuire întemeiate pe prevederile pct.11 al alin.(1) al art.509 din Codul de procedură civilă, din cauză că hotărârea a cărei revizuire se cere nu antamează fondul, este lipsit de eficiență însuși controlul de constituționalitate, întrucât părțile se află în imposibilitatea de a beneficia de efectele deciziei Curții, deci ale controlului de constituționalitate pe care ele l-au declanșat, ceea ce reprezintă o veritabilă sancțiune aplicabilă acestora. Astfel, deciziile obligatorii ale Curții Constituționale ar fi lipsite de orice efecte juridice, iar rolul instanței constituționale ar fi negat. În plus, aceasta echivalează cu o limitare nepermisă a exercitării unei căi de atac.

32. Or, România este un stat de drept în care, potrivit art.1 alin.(5) din Constituție, *„respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie”*. Curtea Constituțională este, potrivit art.142 alin.(1) din Constituție, *„garantul supremației Constituției”*, iar deciziile sale sunt *„general obligatorii și au putere numai pentru viitor”*, potrivit art.147 alin.(4) din Legea fundamentală. Pe aceste dispoziții constituționale se întemeiază expresia obligativității *erga omnes* a interpretării și soluției pronunțate de instanța de contencios constituțional, care implică obligația constituțională a tuturor autorităților de a aplica întocmai deciziile Curții la situațiile concrete în care normele declarate neconstituționale au incidență.

33. Decizia de constatare a neconstituționalității trebuie să profite celor îndreptățiți, chiar dacă în cauza în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate a prevederii respective s-a pronunțat o hotărâre definitivă prin care nu s-a intrat în cercetarea fondului. Într-o asemenea ipoteză, reglementarea condiției evocării fondului ca o condiție de admisibilitate a cererii de revizuire a respectivei hotărâri judecătorești încalcă art.147 alin.(4) din Constituție, precum și accesul liber la justiție al cetățenilor, garantat de art.21 din Legea fundamentală.

34. În continuare, Curtea reține că dispozițiile legale criticate contravin și principiului egalității în drepturi a cetățenilor, consacrat prin art. 16 alin. (1) din Constituție, deoarece, astfel cum s-a arătat, decizia de constatare a neconstituționalității, deși face parte din ordinea juridică normativă, considerentele, cât și dispozitivul său fiind general obligatorii, ea nu profită în ipoteza hotărârilor judecătorești definitive decât acelor subiecte de drept cărora acestea le-au antamat fondul cauzei.

35. Principiul supremației Constituției și principiul legalității sunt de esența cerințelor statului de drept, în sensul prevederilor constituționale ale art. 16 alin. (2), conform cărora *„Nimeni nu este mai presus de lege”* (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.53 din 25 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.90 din 3 februarie 2011), astfel încât Curtea reține că nu există o motivare obiectivă și rezonabilă pentru ca o decizie de constatare a neconstituționalității să profite numai unei

categorii de justițiabili în declararea căii de atac a revizuirii, în funcție de împrejurarea că hotărârea definitivă pronunțată de instanță evocă sau nu fondul (cu privire la înțelesul noțiunii de discriminare, a se vedea Decizia nr.755 din 16 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.101 din 9 februarie 2015).

36. Pentru cele arătate, Curtea urmează să constate că sintagma „*pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul*” din cuprinsul dispozițiilor art.509 alin.(1) din Codul de procedură civilă este neconstituțională cu referire la motivul de revizuire prevăzut la pct.11 din cuprinsul acestora, fiind încălcate dispozițiile art.16, art.21 și art.147 alin.(4) din Constituție.

37. Referitor la dispozițiile art.509 alin.(2) din Codul de procedură civilă, Curtea observă că acestea exceptează de la cerința, cuprinsă în alin.(1), a antamării fondului, revizuirea hotărârilor care nu evocă fondul în cazurile expres și limitativ prevăzute de lege. În consecință, având în vedere constatarea neconstituționalității sintagmei „*pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul*” din cuprinsul art.509 alin.(1) din Codul de procedură civilă cu referire la motivul de revizuire prevăzut la pct.11 din cuprinsul acestora, critica de neconstituționalitate a dispozițiilor alin.(2) nu poate fi reținută. În acest context, Curtea constată că legiuitorul are obligația de a reglementa mecanismele corespunzătoare respectării normelor constituționale, fără de care acestea ar avea un caracter pur declarativ și iluzoriu.

38. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, al art.1-3, al art.11 alin.(1) lit.A. d) și al art.29 din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

Decide:

1. Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Vasile Galea și Viorica Galea în Dosarul nr.4670/111/2013* al Tribunalului Bihor – Secția I civilă și constată că

sintagma „*pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul*” din cuprinsul dispozițiilor art.509 alin.(1) din Codul de procedură civilă este neconstituțională cu referire la motivul de revizuire prevăzut la pct.11 din cuprinsul acestora.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de aceiași autori în același dosar al aceleiași instanțe și constată că dispozițiile art.509 alin.(2) din Codul de procedură civilă sunt constituționale în raport de criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Tribunalului Bihor – Secția I civilă și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 10 decembrie 2015.

WWW.JURILRO